

UN SECOL DE LA PUBLICAREA MONOGRAFIEI DACIA ÎNAINTE DE ROMANI DE GRIGORIE GR. TOCILESCU

de PAUL GRIGORIU

În a doua jumătate a sec. al XIX-lea lupta intelectualilor cu vederi înaintate se identifica cu aspirațiile de veacuri pentru unitate, libertate și progres. Atunci, lupta de eliberare națională și socială a poporului român de pe ambele versante ale Carpaților căpăta noi dimensiuni; conștiința națională avea la bază originea comună, comunitatea de limbă și cultură, comunitatea de teritoriu și permanentele legături economice, politice și diplomatice.

Incepînd din 1864 și pînă în 1871, Robert Roesler, sprijinit pe interpretarea greșită a izvoarelor scrise din sec. al IV-lea e.n., a publicat cîteva lucrări tendențioase referitoare la trecutul nostru, urmărind să justifice stăpînirea străină asupra unor teritorii românești¹. Deși Roesler n-a fost recunoscut de contemporanii săi ca o personalitate științifică, lucrările sale au determinat atitudini diferite adoptate de cei care se interesau de originea poporului român. Cum era de așteptat, asemenea teorie antiștiințifică a avut, peste hotare, atît adepți cît și adversari².

Cu toate că nu se baza pe argumente capabile s-o demonstreze, teoria roesleriană a trebuit să primească riposta cuvenită și din partea cărturarilor români organizați în Societatea Academică. În scopul răspîndirii teoretice, sub forme accesibile și uzuale, a continuității și originalității civilizației românești, Societatea Academică Română (devenită ulterior Academia Română) și-a însușit propunerea lui Alexandru Odobescu, privind instituirea unui premiu pentru cea mai bună lucrare referitoare la popoarele din stînga Dunării pînă la cucerirea romană. Asemenea propunere nici nu putea să fie respinsă de vreme ce în conducerea forului suprem al culturii românești se găseau și patrioți transilvăneni ca: August Treboniu Laurian, Gheorghe Barițiu și Alexandru Papiu Ilarion³.

Cercetarea și pătrunderea în intimitatea arborelui genealogic al geto-dacilor au fost stimulate tot de Alexandru Odobescu, care, pe lîngă premiul său oferit autorului, a publicat și o bibliografie a scrierilor despre Dacia, cît și planul lucrării propusă pentru concurs⁴. Aliniindu-se cu discernămint la realizarea acestei lucrări și avînd o optică clară despre dezideratele naționale, tînărul Grigorie Tocilescu sesizează în peisajul concret al epocii că trebuie să inaugureze prima încercare de acest gen în România. Lucrarea, în afară de interesul ei național, prezenta și unul mai general, prin care autorul încerca să atragă atenția marilor puteri asupra doleanțelor legitime ale românilor, singurii băștinași pe acest teritoriu.

În perioada 1870—1880 era timpul să se renunțe la amatorism și aspectul de artizanat al arheologiei și în general al științei istorice. Acel interes de colecționar

¹ Dintre lucrările lui R. Roesler menționăm numai *Römische Studien. Untersuchungen zur älteren Geschichte Romäniens*, Leipzig, 1871. În 1881 acest pseudo-istoric a decedat, însă concepțiile lui mai dăinuiesc și azi (vezi „Magazin istoric”, nr. 3 din 1960).

² Ion Hurdubețiu, *Problema etnogenezei românilor în istoriografia germană*. Rezumatul tezei de doctorat, Universitatea din București, Facultatea de Istorie, 1973, p. 10—12.

³ „Analele Societății Academice Române”, Sesiunea anului 1871, tomul IV, București, 1872, p. 146—147, 179.

⁴ Alexandru Odobescu, *Bibliografia Daciei: Indice de scrieri...*, București, 1872.

față de antichitățile preistorice a primit o ripostă hotărâtă din partea lui Al. Odobescu, cel care a întemeiat arheologia teoretică în țara noastră⁵. Îi revenea deci lui Gr. Tocilescu misiunea de onoare de a redacta o lucrare științifică despre Dacia înainte de romani. Până la data respectivă pe lângă investigațiile entuziaștilor nepregătiți s-au desfășurat și unele cercetări pe teren, izolate și publicate parțial în presa vremii, care nu era nici ea specializată pe ramuri de activitate științifică⁶. De la început se conturau deci dificultățile unei lucrări de pionierat.

Încă din perioada studiilor universitare, Tocilescu a început documentarea pentru lucrarea propusă la concurs de Societatea Academică Română; noutatea temei a dat multiple sarcini tânărului istoric. O analiză amănunțită a putut să realizeze abia la Praga și Viena în timpul pregătirii doctoratului, cu dizertația axată tot pe istoria străveche a Daciei⁷. Originea și continuitatea poporului român, temă majoră și de o permanentă actualitate în istoria noastră, a fost urmărită de

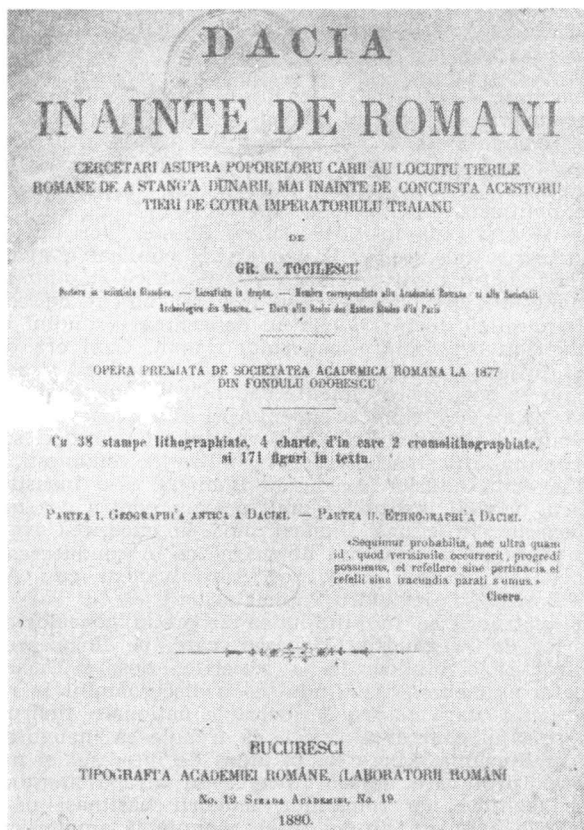

Fig. 1 — Coperta primei ediții a lucrării lui Grigorie Gr. Tocilescu.

⁵ Al. Odobescu, *Fumuri arheologice scornite din lulele preistorice de un om care nu fumează*, București, 1873; A. I. Odobescu, *Istoria Arheologiei...*, București, 1877 (vezi și ediția reeditată de prof. Dumitru Tudor în 1981).

⁶ Radu Vulpe, *Cercetările trdacologice în România*, I, în „Revista de istorie”, tom. 29, nr. 6, iunie 1978, p. 809—840 (și extras); Mircea Petrescu-Dîmbovița, *Scurtă istorie a Daciei preromane*, Edit. Junimea, Iași, 1978, p. 11—12.

⁷ Radu Vulpe, *Grigorie G. Tocilescu, arheolog și istoric*, în „Revista de istorie”, tom. 28, nr. 10, octombrie 1975, p. 1547—1562 (și extras); Paul Grigoriu, *Preșuratori ai arhivelor — Grigore Tocilescu*, în „Revista arhivelor”, an. LVI, vol. XLI, nr. 4, 1979, p. 438—442.

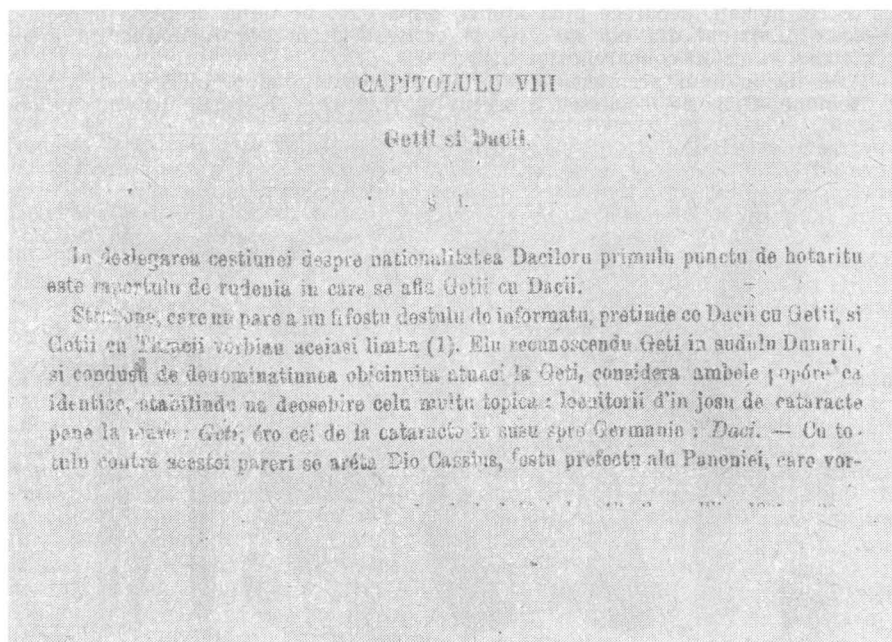

Fig. 2 — Fragment de text din pagina 149.

Gr. Tocilescu pină la cea mai mică informare istorică și arheologică. Ca să ajungă la o reconstituire integrală a civilizației geto-dace, a cercetat exhaustiv izvoarele istorice scrise și nescrise, din țară și de peste hotare. Putem spune că a fost o adevărată împotmolire în arhive, biblioteci și muzee, căutând febril știri vechi și noi despre popoarele antice din stînga Dunării.

Munca a fost titanică, poate plictisitoare și extenuantă, poate grea și încordată, dar plină de satisfacții la ivirea ineditului și pentru reînvierea tabloului vieții umane care a fost. Activitatea aceasta a arătat cîte goluri existau în scrierile noastre despre istoria veche și cîte evenimente și interpretări aveau nevoie de îndreptări. Abia acum se puneau probleme cu totul noi, ele trebuiau expuse și interpretate în special pentru lămurirea străinilor cu privire la continuitatea și caracteristicile civilizației geto-dace⁸. Ca în orice istorie de acest fel se înțelege că domină factologia, în care totuși sînt rectificări și interpretări personale, sînt elucidate multe aspecte ce păreau de nepătruns⁹.

Această contribuție a lui Gr. Tocilescu la istoria geto-dacilor, cuprinzătoare ca tematică și masivă în informații, după susținerea ei ca teză de doctorat la Praga a primit în țară premiul Odobescu, oferit de Societatea Academică Română. Desigur, tînrului autor de 27 de ani, cu o practică de numai cîțiva ani în cercetarea istoriei, Societatea Academică Română, pentru publicarea lucrării, i-a recomandat îmbunătățirea textului sub raportul gradării proporționale a capitolelor și lărgirea concluziilor personale¹⁰. Apreciată ca noutate tematică și interpretări originale, cît și ca modalități științifice de expunere, monografia a fost propusă spre publicare sub egida aceluiași for care hotărîse premiarea ei. În concepția academicienilor români, editarea lucrării deschidea largi perspective în dezvoltarea temeii

⁸ Vasile Cristian *Istoriografie generală*, Edit. didactică și pedagogică, București, 1979, p. 282—285.

⁹ Pompiliu Teodor, *Evoluția gândirii istorice românești*, Edit. Dacia, Cluj, 1970, p. 277—279.

¹⁰ „Analele Societății Academice Române“, Sesiunea anului 1877, tomul X, Secțiunea I, Partea administrativă și dezbaterile, București, 1877, p. 83—90.

de către cei avizați, deoarece pînă atunci, după cum pe bună dreptate aprecia Al. Odobescu : „...*nimeni din noi nu este pregătit și nu are la îndemînă un arsenal științific egal cu cel al concurentului nostru*“⁴¹.

Ales tot în anul premierii (1877) membru corespondent al Societății Academice Române, Grigorie Tocilescu a trecut la revizuirea lucrării, urmînd metodele

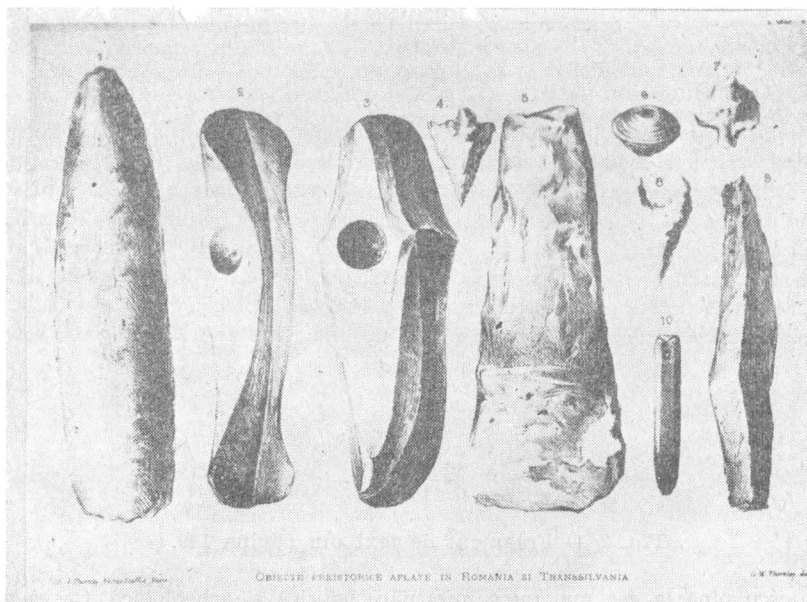

Fig. 3 — Fotografie a Tabelului A din lucrarea lui Gr. Gr. Tocilescu

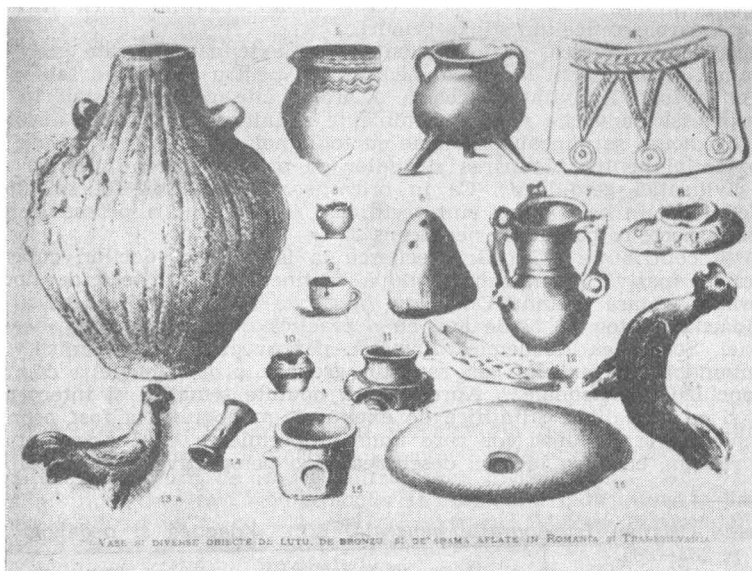

Fig. 4 — Fotografie a tabelului M din aceeași lucrare.

⁴¹ Ibidem, p. 87.

științifice deprinse la școala germană. Metoda avea rigoare critică întemeiată pe studierea amănunțită a izvoarelor; în construcția istorică admitea și elemente de fantezie, de anume retoricism angajat dezideratelor naționale majore. Această metodă științifică, cuprinzând și elemente materialiste, a fost călăuză permanentă în gândirea și practica lui Gr. Tocilescu¹². Erudit și perseverent, el a reluat munca de restudiere a întregii lucrări, deși în domeniul arheologiei de teren era complet lipsit de experiență; tot ce realizase până acum avea la bază numai informarea lingvistică, arheologică, etnografică și epigrafică dobândită în biblioteci, arhive și muzee. N-a fost ușor lucru pentru autor să recitească sutele de cărți și articole, să facă o nouă selectare, reorganizare și lărgirea tematicii. Este greu să reluăm toate fazele prin care a trecut *Dacia înainte de romani*, acțiunea a presupus un proces de știință și unul de conștiință. Ținem să precizăm numai faptul că Gr. Tocilescu, pentru amplificarea documentării și realizarea unor ilustrații litografiate de calitate, s-a deplasat la Paris de unde trimitea Academiei cele mai reușite stampe¹³.

În vara anului 1880 monografia Daciei preromane a văzut lumina tiparului; cum era de așteptat cartea n-a trecut neobservată prin viața culturală din România. Atenția pe care revista „Convorbiri literare“ o acordă acestei cărți relevă un moment important în evoluția istoriografiei. Autorul este apreciat ca un „erudit inspăimântător“, care a strâns tot materialul necesar luminării multor întrebări privitoare la Dacia înainte de romani; recenzentul își exprimă totuși opinia că erudiția excesivă și numeroasele trimiteri îngreunează lecturarea textului¹⁴. Interesul cititorilor pentru *Dacia înainte de romani* derivă din interesul societății românești față de cunoașterea precisă a cadrului economic și social-politic în care au trăit strămoșii poporului român. Însemnătatea cărții este reluată de istoricul Gh. Ionescu-Gion, care, din Paris, trimite gazetei „Binele public“ o recenzie detaliată, în care menționează că erudiții profesori francezi și germani au fost satisfăcuți de lucrarea lui Gr. Tocilescu. Semnalând că prin eliminarea falsurilor și inexacțiilor, adevărul istoric a fost restabilit în drepturile sale, Gion concluzionează astfel: „Lăsînd celor competenți sarcina a se pronunța asupra noilor sisteme propuse de d-nul Tocilescu, noi salutăm în „Dacia înainte de romani“ unul din noile monumente ale științei românești care naște“¹⁵. Prima monografie despre geto-daci a trecut și prin filtrul criticii obiective a lui Titu Maiorescu. Făcînd o incursiune îndrăzneată în istoriografia națională, mentorul jumimii emite părerea că singura lucrare românească pe care istoricii străini o pot citi este *Dacia înainte de romani*¹⁶.

Postul magistru al lui Gr. Tocilescu, eruditul B. P. Hasdeu, recenzează monografia în mai multe numere din ziarul „Binele public“, deși opiniile sale nu corespondeau cu vederile colectivului de redacție¹⁷. Temperîndu-și violența prin umor, Hasdeu are o poziție subiectivă de replică la critica ce i se aducea în lucrare cu privire la așa numitul „alfabet dacic“ din vremea lui Deceneu¹⁸. Publicistul Anghel Demetrescu alunecă pe panta unor exagerări, evidențiînd scăderile minore, datorită faptului că la concursul pentru catedra de istorie antică de la Universitatea

¹² Biblioteca Academiei R.S.R. secția manuscrise, Arhiva Grigorie G. Tocilescu, *Despre izvoarele istoriei române...*, în tom. 5171 „Diverse note“, f. 211—235; Gr. Tocilescu, *Doi istorici G. Panu și P. Cernătescu. Schițe critice de...*, București, 1874; „Analele Academiei Române“, seria II, tomul XXVI, 1903—1904, Partea administrativă și dezbaterile București, 1904, p. 42—46.

¹³ „Analele Academiei Române“, seria II, tomul III, Ședințele ordinare din 1879—80 și Sesiunea generală a anului 1880, Secțiunea I, Partea administrativă și dezbaterile, București, 1881, p. 38.

¹⁴ „Convorbiri literare“, an. XV, nr. 12 din 1 martie 1881, p. 235—236; Al. Zub, *Junimea. Implicații istoriografice, 1864—1885*, Edit. Junimea, Iași, 1976, p. 222.

¹⁵ Ionescu (Gion), *Dacia înainte de romani*, în „Binele public“, anul al III-lea, nr. 58 din 14 februarie 1881, p. 3.

¹⁶ Titu Maiorescu, *Critice (1866—1907)*, vol. III, ed. a II-a, Edit. Minerva, București, 1915, p. 30—31.

¹⁷ „Binele public“, anul al III-lea, nr. 84 din 16—17 martie 1881, p. 1.

¹⁸ Gr. G. Tocilescu, *Dacia înainte de romani...*, București, 1880, p. 566—567.

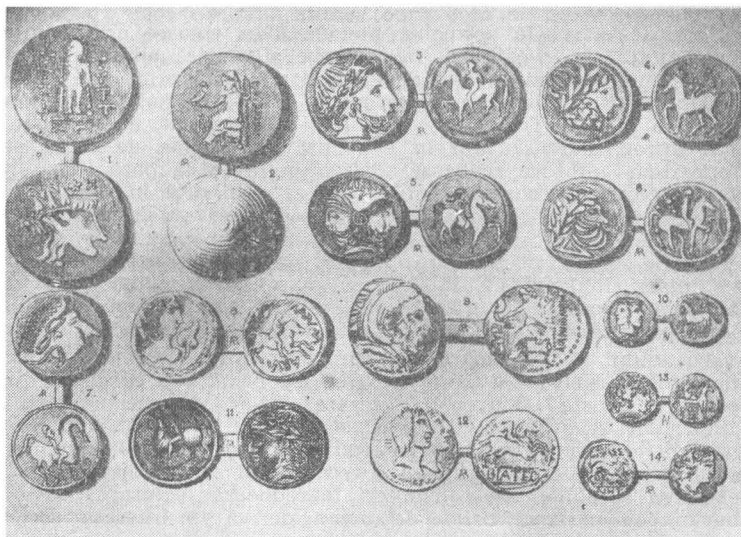

Fig. 5 — Planșa „Numismatica Daciei“ din aceeași lucrare.

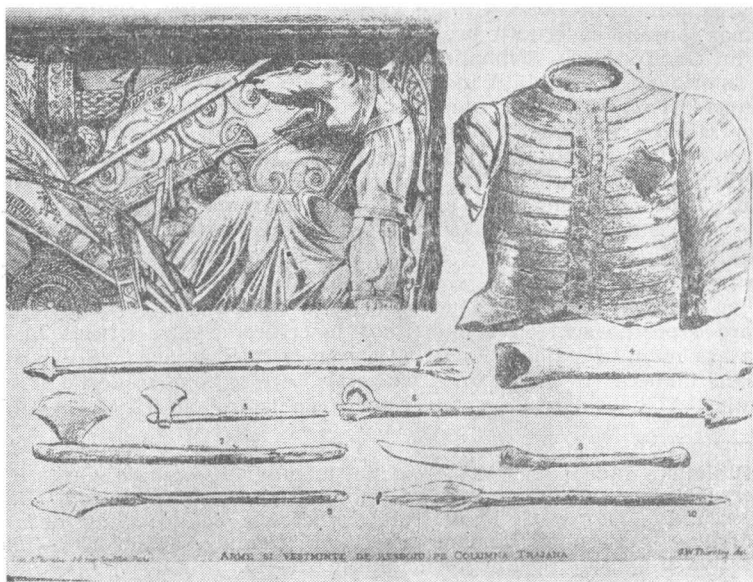

Fig. 6 — Fotografie a Tabelului Q din aceeași lucrare.

București fusese respins, iar Tocilescu admis¹⁰. N. Iorga, avînd o răfuială personală cu Gr. G. Tocilescu, care nu l-a propus ca membru cu drepturi depline în Academia Română și s-a opus primirii manuscrisului său despre Chilia și Cetatea Albă,

¹⁰ Dange, *Știință de contrabandă. Dacia înainte de romani de Gr. G. Tocilescu*, în „România liberă“, an. V, nr. 1304 și 1309 din 18 și 24 octombrie 1881, p. 1—3; N. Iorga, *Anchel Demetrescu*, în vol., *Oameni cari au fost*, I. Vălenii de Munte, 1911, p. 15—19; Gabriela Drăgoi, *Demetrescu Anghel*, în *Dicționarul literaturii române de la origini pînă la 1900*, Edit. Academiei, București, 1979, p. 271—272.

l-a criticat necruțător și pătîmas, unindu-și excepționala capacitate intelectuală cu dorința de a-l desființa²⁰. În afara polemicilor care desvăluiseră și opoziția dintre curentul romantic și cel critic²¹, istoricul de artă Alexandru Tzigara-Samurcaș, căutîndu-și un loc la Universitatea din București, prin divizarea catedrei suplinită de Tocilescu, aduce *Daciei înainte de romani* unele critici de ordin cu totul general²². Un glas autorizat s-a auzit în teza de doctorat a tînărului arheolog Ioan Andrieșescu, care, printr-o viziune mai complexă decît ceilalți critici, s-a oprit asupra unor probleme de tehnică arheologică privind interpretarea unor urme materiale și periodizarea artei străvechi²³; avînd conștiința importanței lucrării lui Gr. Tocilescu, același arheolog în lucrări anterioare recunoaște meritele primei monografii despre geto-daci²⁴. Amator de istorie și susținător al culturii românești, dr. C. I. Istrati, editînd post mortem *Dacia preistorică* de N. Densușianu, nu rezervă nici un interes *Daciei înainte de romani* de Gr. Tocilescu²⁵. În sfîrșit, un luptător important în bătălia împotriva diletantismului și improvizarii, Vasile Pârvan atrăgea atenția cu duritate că *Dacia înainte de romani*, avînd unele interpretări și concluzii greșite, n-a utilizat-o pentru informații sau orientare general științifică²⁶.

Din aceste materiale de erudiție istorică și istoriografică, unele izvorîte din porniri personale, se remarcă faptul că cele mai multe critici se limitau la traducerea greșită a unor izvoare de „mîna“ a doua, la unele surse bibliografice care îngreunau lectura. Așadar, opiniile critice nu vizau laturile esențiale ale lucrării, ele reliefauseră mai mult lipsa de experiență a tînărului scriitor.

În perioada interbelică, deși istoria rămîne ca teren de dispută pentru specialiștii de formații diverse, prima monografie despre *Dacia preromană* a fost dată uitării, situație ce se menține și în momentul de față²⁷. Sub orice formă și dimensiuni s-ar manifesta azi progresele istoriografiei, cercetătorii istoriei vechi prin etica profesională au obligația să pornească investigațiile de la primele cuceriri ale științei consemnate în *Dacia înainte de romani*. Fenomen extrem de complex, civilizația geto-dacă ridică tot mai multe probleme ce trebuie clarificate; în ultima vreme presa, de largă popularitate, a pus în discuție unele opinii care vizează scrie-

²⁰ „Analele Academiei Române“, seria II, tomurile XX și XXI, 1897—1898 și 1898—1899, Partea administrativă și dezbaterile, București, 1898 și 1899, p. 162—165 și 183; N. Iorga, *Opinions sinceres*, 1899, p. 54—55, 121—128 și 204—205; idem, *Manifestări nouă ale unei școale vechi*, în cîteva numere din „Convorbiri literare“, 1903—1904; idem, *Două concepții istorice*, cuvîntare ținută la 17 mai 1911 la intrarea în Academia Română..., București, 1911, p. 3—24.

²¹ Ștefan Ștefănescu, *Scurtă privire asupra istoriografiei românești*, în „Enciclopedia istoriografiei românești“, Edit. științifică și enciclopedică, București, 1978, p. 10—12; „Titu Maiorescu și prima generație de maioreșceni. Corespondență“, Edit. Minerva, București, 1978, antologie, note și prefață de Z. Ornea, p. 24 și urm.; „Vasile Pârvan — Corespondență și acte“, Edit. Minerva, București, 1973, ediție îngrijită de Al. Zub, p. XVI—XVII, 21—22 și 26.

²² Al. Tzigara-Samurcaș, *România față de teoriile noi ale arheologiei preistorice*, în „Viața românească“, an. V, nr. 10, octombrie 1910, p. 85.

²³ Ioan G. Andrieșescu, *Contribuție la Dacia înainte de romani*, Iași, 1912, p. VII, 9—26, 27—42, 117.

²⁴ Ioan Andrieșescu, *Cîteva considerațiuni și îndrumări de început...*, București, 1920, p. 7, și *Dela preistorie la evul mediu...*, București, 1924, p. 49.

²⁵ Nicolae Densușianu, *Dacia preistorică de...*, cu o prefață de dr. C. I. Istrati, București, 1913, p. LIII.

²⁶ Vasile Pârvan, *Getica, o protoistorie a Daciei*, Academia Română, Memoriile secțiunii istorice..., București, 1926, p. 1—2.

²⁷ Dumitru Berciu, *Zorile istoriei în Carpați și la Dunăre*, Edit. Științifică, București, 1966; Hadrian Daicoviciu, *Dacia de la Burebista la cucerirea romană*, Edit. Dacia, Cluj, 1972; Ioan Horațiu Crișan, *Burebista și epoca sa*, Edit. Științifică și enciclopedică, București, 1977.

Fig. 7 — Grigorie Gr. Tocilescu (1850—1909).

rea, religia și alte aspecte ale civilizației geto-dace²⁸. Până la stabilirea adevărului istoric, își mențin valabilitatea unele concluzii formulate de Grigorie Tocilescu în urmă cu un veac, concluzii acceptate și aprofundate de specialiștii istoriei noastre antice²⁹.

În stadiul actual al cercetărilor se pot stabili valențele permanente ale monografiei *Dacia înainte de romani*, carte cu un conținut dens, cuprinzând aproape 600 de pagini, urmate de planșe și hărți. Pornind de la situarea geografică a geto-dacilor, Grigorie Tocilescu a formulat postulatul că ei formau o grupă deosebită în marea familie a triburilor trace, situată pe ambele maluri ale Dunării. Această grupare mare de geto-daci vorbea o limbă indo-europeană ce se deosebea de limbile popoarelor vecine. Cu toate că studiile istorice în direcția dacismului erau aproape inexistente, tânărul autor, folosind mărturiile izvoarelor literare antice pentru diferite momente din istoria geto-dacilor, ajunge la concluzia că ei formau un popor

²⁸ Mircea Babeș, Dan Slușanschi, *Cu privire la formarea poporului și a limbii române*, în „Era socialistă“ nr. 12, din 20 iulie 1978; *Dacii vorbesc. Descifrind vechile inscripții geto-dace...*, grupaj realizate de Liviu Petrina și Gavrilă Copil în „Flacăra“, nr. 4 din 24 ianuarie 1980, p. 20—21; *Tot ce în istoria geto-dacilor pare mister ar trebui numit fapt încă necercetat*, convorbire consemnată de N. Gri-gore Mărășanu în „Flacăra“, nr. 12 din 20 martie 1980, p. 29.

²⁹ Dumitru Berciu, *Romanitatea „Vlahilor“*, în „Era socialistă“, nr. 12 din iunie 1975, p. 40—43; Constantin Preda, *Mărturii ale unei existente multimilenare*, în „Era socialistă“, nr. 9 din mai 1976, p. 30—35—37; Constantin C. Giurescu, Dinu C. Giurescu, *Istoria românilor*, 1, Edit. științifică, București, 1974, p. 36—49, 59—75; Alexandru Vulpe, *Puncte de vedere privind istoria Daciei preromane*, în „Revista de istorie“, tom. 32, nr. 12, decembrie 1979, p. 2261—2284; *Limba și cultura spirituală a traco-dacilor*, Dialog cu profesorul Ion I. Russu, consemnat de Domițian Ceșereanu în „Tribuna“, nr. 9, din 28 februarie 1980, p. 3.

puternic, dar „...După moartea regelui Burebista, puterea dacilor începe să decadă... Decebal, diplomat abil și bun general, reunind sub sceptrul său toate triburile Daciei, restabilește unirea politică din timpul lui Burebista...“³⁰. Astfel stabilită evoluția politică a statului dac, cu regi care pot sta cu cinste alături de personalitățile politice ale antichității, rezultă că geto-dacii nu pot fi socotiți un popor barbar.

Această operă, născută din patriotismul ce anima pe autor și întreaga spiritualitate românească se ocupă în mod absolut egal de toate teritoriile românești, reliefind trăsăturile originale ale civilizației strămoșești geto-dace, care a dat și primit de la popoarele vecine. Poporul geto-dac, agricultor și păstor, era priceput în prelucrarea metalelor și ceramicii, construia cetăți fortificate, se apăra cu eroism însuflețit de religia politeistă. Avînd o civilizație specifică, care-i deosebea de alte popoare: „...geții și dacii nu sînt nici germani, nici slavi, nici celți, ci numai traci de origine“³¹. Trebuie reținut deci că Gr. Tocilescu a argumentat cum civilizația geto-dacă, ca factori de performanță în istorie, a asigurat continuitatea, unitatea și temelia milenară a poporului nostru.

Publicată în urmă cu o sută de ani într-o perioadă de intensă afirmare națională, lucrarea *Dacia înainte de romani* își păstrează virtuțile fundamentale ca primă istorie științifică a locuitorilor și teritoriilor de la nordul Dunării pînă la cucerirea romană. Prin această carte, dar și prin întreaga sa activitate, Grigorie G. Tocilescu s-a alăturat reprezentanților de seamă ai culturii românești, cum au fost Al. Odobescu, B. P. Hașdeu, A. D. Xenopol, N. Iorga, V. Pârvan și alții. Acești militanți pentru realizarea dezideratelor naționale au alcătuit marelui front al istoricilor, care a luminat căile spre istoria noastră milenară, demonstrînd celor răuvoitori dreptul românilor de a trăi pe teritoriile pe care le-au locuit dintotdeauna. Ca orice început — mai ales în arheologie, unde s-a progresat atît de mult în ultima vreme — *Dacia înainte de romani* are carențe, „dar marele ei merit stă tocmai în faptul că este prima“³².

UN SIÈCLE DEPUIS QU'ON A PUBLIQUE LA MONOGRAPHIE „LA DACIE AVANT LES ROMAINS“ DE GRIGORIE GR. TOCILESCU

R é s u m é

Pendant la deuxième moitié du XIXe siècle, le peuple roumain défend son être national menacé par ceux qui à l'aide de travaux dérivés du caractère scientifique, essayaient de justifier la domination étrangère sur quelques territoires roumains. À la défense de la continuité et de l'unité nationale sur la terre des aïeux, l'Académie Roumaine a institué un concours pour le meilleur travail concernant les Géo-Daces. Le prix a été gagné par le jeune historien Grigorie Gr. Tocilescu, auteur de la monographie „La Dacie avant les Romains“, publiée en 1880.

Apprécié tant en Roumanie qu'à l'étranger la première synthèse sur les Géo-Daces maintient toujours ses valences fondamentales. Cette oeuvre, née du patriotisme qui animait le peuple roumain, s'occupe de la même façon de tous les territoires nationaux et met en évidence d'une manière scientifique les traits originaux de la civilisation géto-dace, comme facteur de la permanence dans l'histoire qui assuraient en même temps la continuité, l'unité et les fondements millénaires du peuple roumain. À côté des Romains, le Géo-Daces ont donné le jour à un peuple roman établie depuis toujours sur cette terre où il est attesté par les documents historiques.

³⁰ Gr. G. Tocilescu, op. cit., p. 151.

³¹ *Ibidem*, p. 257.

³² Lucian Boia, *Evoluția istoriografiei române*, Universitatea din București, Facultate de Istorie, București, 1976, p. 223.